

santaka@kaunodiena.lt
Redaktorė Violeta JuodelienėDIENA
MEDIA
N · E · W · S

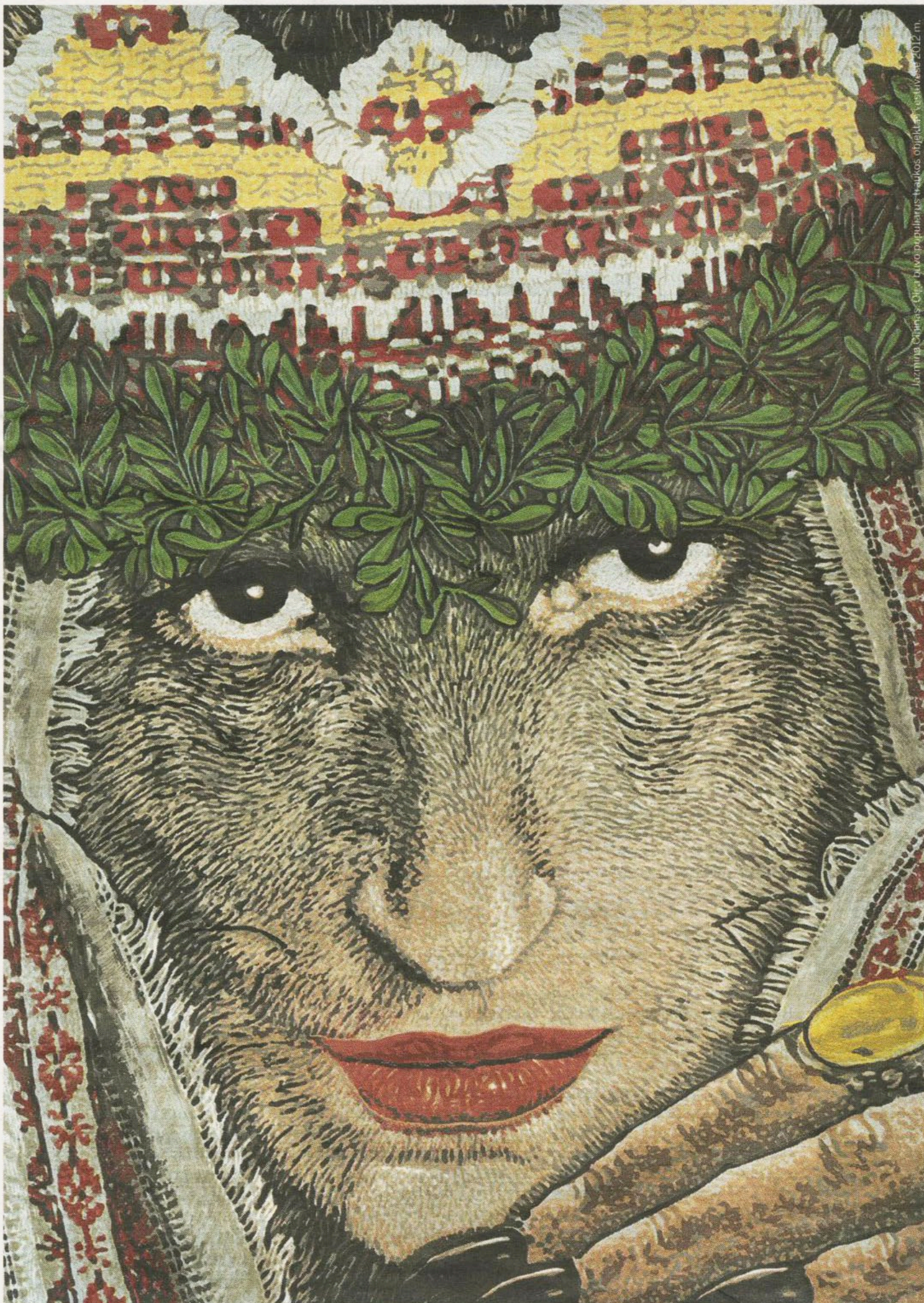
REMI

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
KŪRYBOS
FONDAS

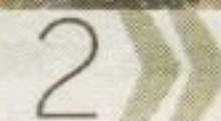
Nr. 426

santaka

Vilkės, gyvenančios mumyse

Lietuvybę Australijoje puoselėjanti kūrėja tyrinėja moterų vilkių pasaulį

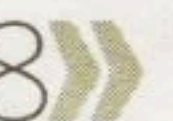
Aukso vidurio beieškant

Naujausia dr. R.Čičelio knyga -
unikalus J.Meko kūrybą savitai
tyrinėjantis veikalas.

Tvirtesni už mūrus medinukai

Kauno centro mediniai pastatai
atlaikė architektūros madas,
valdininkų atakas ir gaisrus.

Betono trapumo ribos

G.Liudvinavičiūtė susiejo iš pirmo
žvilgsnio skirtingus dalykus -
architektūrą ir juvelyrką.

Australijoje gimusi kūrėja įkvėpimo ieško lietuvių tautosakoje

Muziejus – ta vieta, kur **susipina įdomiausios žmonių istorijos**. Taip galima apibūdinti Nacionaliniame M.K.Čiurlionio dailės muziejuje atidarytą parodą „Eglė ir vilkmergės“. Jos autorė – menininkė, Australijos lietuvė ir M.K.Čiurlionio brolio Stasio provaikaitė Jazmina Ciniņas.

■ **Kilmė:** nors gimė ne Lietuvoje, J.Ciniņas išlaikė ryšius su lietuvių kultūros tradicijomis.

Paulina Okunytė

Lietuvos trauka

Bėgdami nuo karo, J.Ciniņas seneliai drauge su kitais emigrantais pasitraukė į tolimąją Australiją, kur pradėjo gyvenimą nuo pradžių.

Menininkė gimė ir augo šiame žemyne, tačiau su ja puikiai kalbamės lietuviškai. Lietuvybę, pačios teigimu, padeda išsaugoti aktyvi ir stipri lietuvių išeivijos bendruomenė, choras ir lietuviško folkloro ansambliai. Vieno iš jo narė yra ir J.Ciniņas – drauge su savo vyru dainuoja ansamblyje „Pamesta klumpė“. Jiedu per parodos atidarymo šventę visus Nacionalinio M.K.Čiurlionio dailės muziejaus lankytojus nustebino drąsiai duetu ant scenos užtraukę lietuvių liaudies dainą „Pragėriau žirga“.

J.Ciniņas Lietuvoje lankosi nebe pirmą kartą: šalyje menininkė jau anksčiau yra surengusi savo darbų parodą, su folkloro ansambliu dalyvavusi dainų šventėje, o po dvejų metų planuojama dar viena jos paroda Vilniuje. Anot menininkės, kelionės į Lietuvą ir pokalbiai su čia gyvenančiais žmonėmis yra pats geriausias būdas išsaugoti lietuvių kalbą ir lietuvišką identitetą.

Kūrybos tranzitai

Atsitiktiniai reklamoje pamačiusi savo prosenelio nuotrauką, menininkė atvyko į muziejų norėdama daugiau apie jį sužinoti, o parodos rengėjai pakvietė ją surengti savo darbų parodą, kurioje eksponuojami linoraižinio technika sukurti jos paveiksliai ir meninės knygos.

Parodos koordinatore Eglė Komkaitė parodą pristato vienu žodžiu: „Transas: transatlantinė, transformacinė transinė kelionė. Nuo Australijos iki Lietuvos. Nuo australiškos iki baltiškos kultūros.“

Parodos pavadinimas „Eglė ir vilkmergės“ atskleidžia vyraujančią kūrinių temą. Iš paveikslų į žiūrovus žvelgia įvairiausių moterų pavidalus įgaunančios vilkės ir į vilkes įsikūnijančios moterys.

Paveiksliai sukurti naudojant sudėtingą linoraižinio technika – tai iškiliaspaudės grafikos

technika, kai rankiniu būdu raižant linoleumą gaminamos klišės, kurios vėliau atspaudžiamos ant popieriaus. Kuo daugiau spalvų naudojama piešinyje, tuo šis procesas yra sudėtingesnis. Anot J.Ciniņas, pagaminti vieną paveikslą užtrunka daugiau nei tris mėnesius.

Moters vilkės galia

Tyrinėjama moterų vilkių fenomeną jau du dešimtmečius J.Ciniņas ieško meninio įkvėpimo. Kaip pasakoja pati autorė, viskas prasidėjo išgirdus Vilniaus miesto legendą apie Geležinį vilką.

Gilindamasi ir ieškodama daugiau informacijos, mituose ir tautosakoje ji atrado daug medžiagos apie moteriškas vilkes. Vienas plačiausiai žinomų tokių mitų pavzdžių – romėnų pasakojimas apie Remą ir Romulą išauuginusią vilkę. Menininkė norėjo sulaužyti plačiai populiarioje kultūroje įsišaknijusius vyro, kaip vilko ir vilkolakio, įvaizdžius: „Man buvo įdomiau patyrinėti moteriškus vilkus. Man pavyko rasti daug medžiagos ir istorijų, tad nusprendžiau, kad reikia jas garsinti. Man buvo svarbu parodyti vilkolakius tokiu būdu, kad jie nebūtų kaip Holivude. Kad jie nebūtų baisūs ar siaubingi, bet žmogiški.“

Žiūrint į moterų vilkių paveikslius, galima įžvelgti sąsają su Clarissos Pinkolos Estes bestseleriu „Bėgančios su vilkais“, feministinėmis ir moters emancipacijos idėjomis. Pati autorė pabrėžia: nors ši knyga jai buvusi įdomi, tokių idėjų jos kūryboje iš tiesų galima įžvelgti, tačiau savo kūriniams ji visų pirma norinti pasikalbėti apie tamsiąją, žvėrišką, žmogaus pusę.

„Noriu parodyti, kad toje žvėriškojoje pusėje galima rasti daug jėgos ir laisvės. Svarbu užmegzti ryšį su vidiniu gyvuliu. Jeigu priimi tą savo pusę, imi labiau gerbti gamtą, jautiesi esantis jos dalimi. O tuomet nori labiau ją ir visus gyvus padarus saugoti“, – mano J.Ciniņas.

Tvarus pasaulio suvokimas

Dalis parodos yra skirta J.Ciniņas kurtoms meninėms knygoms. Jas autorė gamina koliažo principu iš aplinkoje rastų medžiagų: iš panaudotų verslo vokių, sąskaitų, reklaminių skrajučių, nereikalingų enciklopedijų iliustracijų ir pakuočių.

Autorė knygas gamina medžiagas pjaustydama peiliuku, o vienos knygos gamyba užtrunka 3–4 mėnesius.

Žiūrint į šias fantasmagoriškas knygas, ateina suvokimas, kad tinkamose rankose iš nieko (šiuo atveju – iš atliekų) gali gimti stebuklai: miškas, pilnas gyvūnų, jūra su visu povandeniniu pasauliu, iš pieno pakuočių sukurti tautinės juostas primenantys ornamentai.

Knygų siužetuose dominuoja gamtos tematika. Anot J.Ciniņas, gamta – vienas pagrindinių jos įkvėpimo šaltinių.

„Man labai svarbu saugoti gamtą. Ypač dabar, kai Australijoje gaisrai, tikra apokalipsė. Čia, Lietuvoje, dar galima drąsiai oro įkvėpti. Kurdama šias knygas galvoju apie žiukšles ir norėjau, kad jų pasaulyje būtų mažiau, o namuose mes visada turime daug nereikalingų popierių ir medžiagų. Kaip ir minėjo Eglė Komkaitė, tai yra transformacija. Iš nieko – į kūrinių“, – kūrybos ir aktualijų sąsajas atskleidė menininkė. 4»

Noriu parodyti, kad toje žvėriškojoje pusėje galima rasti daug jėgos ir laisvės. Svarbu užmegzti ryšį su vidiniu gyvuliu.

Jazmina Ciniņas. Rima supranta gimimo Kėčių vakarą praeiksmą 2006 m.

Jazmina Cininas. Meninė knyga-TransBaltic-Tasman Crossing.

Australijoje gimusi kūrėja įkvėpimo ieško lietuvių tautosakoje

» **3 Dovaną muziejui** J.Cininas Nacionaliniam M.K.Čiurlionio dailės muziejui dovanoja du savo kūrinius, pasakojančius su Kauno miestu susijusias istorijas. Pirmasis paveikslas – tai lino-raižinys „Olga buvo populiarius traukos objektas vestuvėse 2012 m.“ Jame pavaizduotas baletos artistės, baletmeisterės, dailininkės ir vienos iš „Vilkolakio“ teatro, veikusio Kaune 1920–1925 m., iniciatorių Olgos Dubeneckienės portretas.

Kita dovana taip pat susijusi su Kauno erdvėse įvykusia neįtikėtina istorija. Lino-raižinys ir medžio reljefas vadinasi „Rima supranta gimimo Kūčių vakarą praeiksmą 2006 m.“ ir pasakoja istoriją, nutikusią Ažuolyno parke.

„Tai labai kaunietiškas darbas. Kai pirmą kartą su vyru keliavome Lietuvoje, per mūsų medaus mėnesį, tik atvykus, iš Kauno zoologijos sodo pabėgo vilkas, vardu Lapsis. Ažuolyno parke policija pabėgusį vilką nušovė. Mesėjome pažiūrėti į parką – ten radau kraujo, dantis, kailio likučius, o priešus Zoologijos sodą pamačiau prie aptvaro ant sniego daug vilko pėdų. Jų atvaizdą panaudojau savo paveiksle“, – pasakoja menininkė.

Paveiksle matomas moters veidas – tai J.Cininas vyro brolio žmona Rima, kuri yra gimusi per Kūčias. Anot vie-

nos legendos, kurią menininkė rado tyrinėdama tautosaką, žmonės, gimę Kūčių naktį, gali pavirsti į vilkolakius. Taip menininkės kūrinyje susipynė pabėgusio vilko istorija, šeima ir senieji tikėjimai.

Kuo daugiau spalvų naudojama piešinyje, tuo šis procesas yra sudėtingesnis. Anot J.Cininas, pagaminti vieną paveikslą užtrunka daugiau nei tris mėnesius.

Kūrybos genai

Pirmą kartą rengdama personalinę parodą Nacionaliniame M.K.Čiurlionio dailės muziejuje J.Cininas neslėpė jaudulio: „Tai yra mano svajonės išsipildymas. Labai ačiū, niekada negalvojau, kad tokiam muziejuje bus eksponuojami mano paveikslai. Kartais negaliu patikėti, kad tokia didelė Lietuvos meno žvaigždė yra mano giminaitis.“

Paklausta, kokia jai yra M.K.Čiurlionio kūryba, menininkė teigia, kad įžvelgia panašumų su prodėdės kūryba: „Jam irgi buvo įdomi mitologija, transformacijų tema, ki-

toks pasaulio suvokimas. Man labai patinka toks jo požiūris į pasaulį. Gal ir aš į tą pusę mąstau. Motyvas panašus. Kelionės, transformacijos. Aš pati esu moteris iš toli, Australijos lietuvė. Transformacijos man taip pat nesvetimos.“

J.Cininas meno kūriniai yra sulaukę tiek tarptautinio, tiek nacionalinio pripažinimo. Jos kūrinių yra įsigijusi Australijos nacionalinė galerija, Lietuvos dailės muziejus ir MARKK etnografijos muziejus Hamburge, Vokietijoje; personalinės menininkės parodos buvo eksponuojamos galerijose Melburne, Vilniuje ir Tartu.

Kaip menininkės kūrybą lietuviškais ir baltiškos tautosakos motyvais priima ir supranta australai, kurių mitologija ir tradicijos kitokios? J.Cininas atsako, kad geografiniai ir kultūriniai atstumai menininkės nereiškia: „Jiems labai patinka – tai atrodo egzotiška. Ypač Melburne, kur yra daug kitataučių. Tai tarptautinis miestas. Jie vertina kitoniškumą, vertina skirtingas kultūras iš skirtingų pasaulio kraštų. Ir ačiū Dievui!“ – juokiasi menininkė.

KAS: J.CININAS PARODA „EGLĖ IR VILKMERGĖS“.

KUR: NACIONALINIAME M.K.ČIURLIONIO DAILĖS MUZIEJUJE.

KADA: VEIKIA IKI KOVO 29 D.